

В. І. Гордєєв, *канд. юрид. наук, доц.*

ОКРЕМІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВНИЧОЇ ОСВІТИ

Закон України «Про вищу освіту» передбачає її реформування у напрямі інтеграції до європейського освітнього простору. Отже, питання модернізації вищої юридичної освіти в Україні є актуальними й передбачають, у першу чергу, розроблення стратегічних напрямків розвитку, відповідних кон-

цепцій, програм тощо. Із метою вдосконалення правових, організаційних і фінансових засад юридичної освіти наказом Міністерства освіти та науки України від 5 лип. 2016 р. № 787 була створена робоча група, на яку були покладені обов'язки щодо розробки Концепції розвитку юридичної освіти в Україні та відповідних заходів (плану) її реалізації.

У вересні 2016 р. у засобах масової інформації з'явився проект Концепції вдосконалення правничої (юридичної) освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії. Серед юристів, фахівців і науковців іде обговорення основних положень вказаного документа.

Концепція, насамперед, передбачає, що подальший розвиток правничої освіти має бути спрямований на підготовку правника відповідно до його фундаментальної ролі – утверджувати верховенство права через захист прав і свобод людини. Це має здійснюватися шляхом: 1) утвердження розуміння фаху правника як професії, завданням якого є захист прав і свобод людини; 2) визначення стандарту правничої освіти як необхідного обсягу знань про доктрини, принципи та інститути, а також певного обсягу юридичних навичок, компетентностей, обізнаності щодо питань етики й прав людини, якими має оволодіти студент; 3) гарантування якості правничої освіти; 4) гарантування незалежного й прозорого механізму доступу до правничої професії; 5) гарантування якості правничої науки; 6) розширення фінансової, організаційної, академічної і кадрової автономії правничих шкіл і університетів.

Проект Концепції в цілому є обґрунтованим і заслуговує на позитивну оцінку. Проте, на нашу думку, потрібно звернути увагу на окремі напрями вдосконалення правничої освіти. По-перше, проект Концепції визначає, що правничі професії – це суддя; адвокат; прокурор; нотаріус (п. 9).

У сучасних умовах необхідність віднесення адвоката до правничої професії зумовлена відповідними змінами до Конституції України (2016 р.). Згідно зі ст. 131² Конституції України виключно адвокат здійснює представництво інтересів громадян, юридичних осіб, територіальних громад і держави в національних, міжнародних та закордонних судах і захист від

кримінального обвинувачення. Для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура. Незалежність адвокатури гарантується. Зрозуміло, що з урахуванням положень Конституції України перед Національним юридичним університетом виникла необхідність перебудови внутрішньої структури.

Так, згідно з Планом заходів реалізації Стратегії розвитку Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого в 2017 р., затвердженого рішенням вченої ради від 27.01.2017 р., передбачається продовження роботи з перебудови структури нашого вузу за приписами Закону України «Про вищу освіту» з метою реорганізації інститутів, факультетів, кафедр відповідно до нових напрямів діяльності вузу. При цьому підкреслюється, що така необхідність зумовлена реалізацією програм глибокої спеціалізації на магістерському рівні з урахуванням потреб юридичної практики.

Саме з огляду на вказане створено самостійний денний факультет адвокатури, який буде готувати фахівців за спеціальністю 081 «Право». Одночасно навчальний план факультету передбачає необхідність поглибленого й комплексного вивчення теорії і практики кримінального, адміністративного, цивільного й господарського судочинства.

Такий підхід з боку ректорату та вченої ради є обґрунтованим і повністю відповідає законодавству, основним напрямам удосконалення правничої освіти.

По-друге, проектом Концепції закріплюються види діяльності, які належать до сфери права, тобто наведено вичерпний перелік і її додаткових видів у сфері права, а також такі її види, для яких потрібна вища правнича освіта (п. 12). Аналіз же вказаних видів діяльності дозволяє стверджувати, що в проекті закріплені не всі її види в сфері права. Наприклад, до професійної діяльності в сфері права належить виключно науково-викладацька робота (для посад судді Верховного Суду та Конституційного Суду України).

У літературі правильно вказується, що незрозумілою залишається позиція авторів проекту, які не включили до переліку основних (базових) правничих професій науково-експертну і викладацьку діяльність у сфері права. Адже саме науковці-

експерти і викладачі повинні мати найбільш ґрунтовну правничу освіту і практичну підготовку. Професію слідчого також не віднесено до професійної діяльності в галузі права. Між тим згідно з Національним класифікатором України «Класифікатор професій ДК 003:2010» передбачаються ще професіонали в галузі правознавства, наукові співробітники, професіонали в галузі правоохоронної діяльності, професіонали кримінально-виконавчої служби. На наш погляд, авторам проекту потрібно істотно доопрацювати п. 12 Концепції.

Крім того, проект Концепції закріплює, що підготовка правників здійснюється за єдиною спеціальністю «Право». У зв'язку з цим потрібно звернути увагу на одну зі схвалених Кабінетом Міністрів України 23 листоп. 2016 р. змін до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29.04.2015 р. № 266. Проблема полягає в тому, що уряд України надав можливість обіймати посади або проводити види діяльності, кваліфікаційні вимоги до яких передбачають наявність повної вищої або вищої юридичної освіти, тим, хто здобув таку освіту за спеціальністю не лише «081 Право», а й «293 Міжнародне право» та «262 Правоохоронна діяльність». Після обговорення вказаних проблемних питань у Міністерстві освіти та науки України Кабінет Міністрів України 1 лют. 2017 р. затвердив зміни, згідно з якими до вищої юридичної освіти (спеціальність «Право») віднесено тільки спеціальність «Міжнародне право». Тому з урахуванням чинного законодавства є актуальним питання включення до п. 12 Концепції також діяльності на посадах юриста (юрисконсульта) у підрозділах МЗС України.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

МЕТОДИКА, ДИДАКТИКА ТА ОСВІТНІ ПРАКТИКИ

*Тези доповідей та повідомлень учасників
XI конференції школи педагогічної майстерності
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

Частина 1

Харків
2017

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ**

МЕТОДИКА, ДИДАКТИКА ТА ОСВІТНІ ПРАКТИКИ

*Тези доповідей та повідомлень учасників
XI конференції школи педагогічної майстерності
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

Частина 1

**Харків
2017**

Методика, дидактика та освітні практики. Частина I: тези доповідей та повідомлень учасників XI конференції школи педагогічної майстерності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого / за заг. ред. В. В. Комарова. – Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2017. – 182 с.